

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

СИЛАБУС

Базова інформація про дисципліну	
Назва дисципліни	Фінансово-економічна безпека
Рівень освіти	Перший (бакалаврський)
Семестр	II семестр
Кафедра/циклова комісія	Кафедра обліку та фінансів
Анотація курсу	<p><u>Мета вивчення дисципліни:</u> формування у студентів безпекових компетентностей на рівні знань та вмінь з теорії та практики економічної безпеки держави, суб'єктів господарювання та особи.</p> <p><u>Завдання дисципліни</u> - навчити студентів:</p> <ul style="list-style-type: none">- обґрунтувати та забезпечити розуміння студентами теоретико-методологічних основ процесів формування та гарантування соціально-економічної безпеки в життєдіяльності людей;- розкрити місце і роль соціально-економічної безпеки в контексті формування сучасної соціально орієнтованої ринкової економіки;- показати специфіку проблеми гарантування соціально-економічної безпеки в умовах ринкової трансформації в Україні;- проаналізувати та засвоїти найперспективніші тенденції і напрями гарантування соціально-економічної безпеки на мікро-, мезо- та макрорівнях;- сформувати у студентів знання та навички

аналітичної оцінки соціально-економічної безпеки як специфічного ресурсу і результату функціонування економіки.

Об'єктом вивчення є сукупність соціально-економічних відносин, що виникають у сфері забезпечення економічної безпеки держави, основні напрями дії загроз та шляхи їх подолання.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є фінансово-економічна безпека як об'єктивна закономірність економічного розвитку, державна політика щодо забезпечення економічної безпеки України.

Очікувані результати навчання: за результатами навчання студенти повинні

знати:

- концептуальні основи забезпечення економічної безпеки держави;
- складові елементи системи економічної безпеки держави;
- основні об'єкти та суб'єкти забезпечення економічної безпеки держави;
- основні підходи до визначення ключових понять (безпека, загроза, система безпеки, забезпечення економічної безпеки);
- стадії формування загроз та небезпек;
- основні підходи до забезпечення економічної безпеки держави;
- проблеми забезпечення економічної безпеки України;
- сучасні механізми забезпечення економічної безпеки України;
- основні положення концепції системного підходу до комплексного захисту безпеки діяльності підприємств;
- основи організації науково-дослідницької роботи щодо розроблення сучасних технологій протидії загрозам та ризикам фінансово-економічної безпеки підприємств;
- існуючі загрози фінансово-економічної безпеки підприємств;
- основні складові комплексної системи забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств;

сучасні підходи та технології захисту підприємств від внутрішніх і зовнішніх загроз фінансово-економічної безпеки підприємств;

уміти:

- визначати вплив факторів зовнішньополітичного середовища на забезпечення економічної безпеки в контексті зародження і переростання кризової ситуації у конфлікт;

- використовувати понятійно-категорійний апарат при аналізові фінансової, продовольчої, енергетичної, науково-технологічної та інших функціональних сфер економічної безпеки при виборі та реалізації концептуальних підходів щодо управління економічною безпекою держави;

- готувати рекомендації, пропозиції до проектів зовнішньо та внутрішньополітичних стратегій України, спрямованих на адекватну відповідь реальним та потенційним загрозам економічній безпеці України;

- розробляти пропозиції щодо визначення стратегічних цілей і завдань розвитку території, галузі на основі результатів системного аналізу соціально-економічного стану розвитку держави, застосовуючи методики визначення певних показників проводити науково-дослідну роботу з визначення областей і природи виникнення погроз і ризиків безпеки фінансово-економічної діяльності підприємств;

- розробляти сучасні механізми протидії погрозам і ризикам фінансово-економічної діяльності підприємств;

- організовувати й проводити навчання персоналу підприємства сучасним методам протидії внутрішнім і зовнішнім погрозам фінансово-економічної безпеки;

- виявляти та оцінювати існуючі і потенційні загрози фінансово-економічної безпеки підприємства;

- планувати і проводити ефективні заходи із попередження або зниження рівня загроз та ризиків фінансово-економічної безпеки підприємств;

- керувати системою забезпечення

	<p>фінансово-економічної безпеки підприємств. <u>Передумови для вивчення дисципліни:</u> перед вивченням дисципліни повинні бути вивчені: економікс: мікро - та макроекономіка.</p>
Сторінка курсу в MOODLE	http://78.137.2.119:1919/m72/course/view.php?id=883
Мова викладання	Українська
Лектор курсу	Здир Віктор Анатолійович Victor19831111@ukr.net
Місце дисципліни в освітній програмі	
Перелік загальних компетентностей (ЗК)	<ul style="list-style-type: none"> - здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями - знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності - здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. - здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя
Перелік спеціальних компетентностей (СК)	<ul style="list-style-type: none"> - здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макрота мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці. - застосовувати знання права та податкового законодавства в практичній діяльності суб'єктів господарювання. - проводити аналіз господарської діяльності підприємства та фінансовий аналіз з метою прийняття управлінських рішень. - ідентифікувати та оцінювати ризики недосагнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів. - здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків. - демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової

	держави.
<p>Перелік програмних результатів навчання</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем. - Розуміти організаційно-економічний механізм управління підприємством та оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням обліково-аналітичної інформації. - Ідентифікувати та оцінювати ризики господарської діяльності підприємств. - Визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні підприємств різних організаційно-правових форм власності. - Усвідомлювати особливості функціонування підприємств у сучасних умовах господарювання та демонструвати розуміння їх ринкового позиціонування. - Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження соціально-економічних явищ і господарських процесів на підприємстві. - Володіти та застосовувати знання державної та іноземної мови для формування ділових паперів і спілкування у професійній діяльності. - Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття. - Дотримуватися здорового способу життя, безпеки життєдіяльності співробітників та здійснювати заходи щодо збереження навколишнього середовища. - Виконувати професійні функції з урахуванням вимог соціальної відповідальності, трудової дисципліни, вміти планувати та управляти часом. - Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави. - Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і

	<p>громадянина в Україні.</p> <p>- Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.</p>
Опис дисципліни	
Структура навантаження на студента	<p>Загальна кількість годин – 120</p> <p>Кількість кредитів – 4</p> <p>Кількість лекційних годин – 26</p> <p>Кількість практичних занять – 28</p> <p>Кількість годин для самостійної роботи студентів – 66</p> <p>Форма підсумкового контролю – залік</p>
Методи навчання	<p>Тематичні, проблемні лекції; практичні і семінарські заняття із проведенням презентацій, дискусій, круглих столів, вирішення професійно-орієнтованих задач; інтерактивні заняття; індивідуальні заняття із підготовкою науково-дослідних робіт, розв'язання конкретних ситуацій; консультації з викладачами; самонавчання на основі навчальних мультимедійних матеріалів, через електронне модульне середовище навчального процесу Moodle та рекомендованої літератури, джерел.</p>
Зміст дисципліни	
Тема 1. Методичні засади економічної безпеки	<p>Соціально-економічна безпека держави: історичні аспекти та організаційно-правові основи становлення і розвитку в Україні. Завдання та предмет соціально-економічної безпеки. Характерні риси соціально-економічної безпеки. Економічна безпека держави як багаторівнева система: суть та складові. Економічна безпека в системі національної безпеки. Категоріальний апарат економічної безпеки та її базові елементи: небезпека, безпека, загроза. Національні економічні інтереси та їх класифікація.</p>
Тема 2. Фінансова безпеки економічної безпеки держави	<p>Поняття, структура та сутність фінансової безпеки держави. Механізм і засади фінансової безпеки держави. Бюджетна та валютна безпеки як складові фінансової безпеки України. Аналіз стану боргової безпеки України. Грошово-кредитна політика як складова фінансової безпеки держави. Грошово-кредитна політика як складова фінансової безпеки держави.</p>
Тема 3. Основні складові економічної безпеки України	<p>Енергетична та ресурсно-сировинна безпека держави. Науково-технологічна (інноваційна)</p>

	безпека. Інвестиційна та фінансова безпека. Продовольча безпека. Безпека людського розвитку. Експортна безпека. Імпортна безпека. Безпека у сфері міжнародного руху капіталу. Безпека у процесі міжнародної трудової міграції. Реалізація принципів без'ядерного статусу. Територіальна цілісність та непорушність кордонів України. Формування нової політичної географії. Лінії світового розколу. Наростання ресурсного й енергетичного дефіциту. Нові центри сили.
Тема 4. Зовнішньоекономічна безпека України	Глобалізація як фактор соціально-економічної безпеки. Суб'єкти зовнішнього впливу на соціально-економічну безпеку України. Необхідність державного регулювання «відкритості» національної економіки. Сутність зовнішньоекономічної безпеки. Експортна та імпортна складові соціально-економічної безпеки України. Зовнішня торгівля та її вплив на економічну безпеку держави, структура і проблеми зовнішньої торгівлі України.
Тема 5. Соціальна складова національної безпеки України	Сутність та місце соціальної безпеки у системі національної безпеки. Тенденції взаємообумовленості соціальної та економічної складових безпеки. Соціальна безпека як критерії соціалізації економіки. Проблеми розвитку соціальної сфери та їхній вплив на стан економічної безпеки держави та особи.
Тема 6. Продовольча безпека	Поняття, специфіка вимог і основні фактори продовольчої безпеки держави. Сучасний стан продовольчої безпеки України, і напрями забезпечення продовольчої безпеки України.
Тема 7. Індикатори економічної безпеки підприємства	Поняття та види діагностики діяльності підприємства. Типологія видів економічної діагностики. Основи діагностики зовнішнього середовища підприємства. Аналіз рівня фінансово-економічної безпеки підприємства за критерієм забезпечення запасів джерелами їх покриття. Методи діагностування фінансової кризи. Методи оцінки інтелектуального капіталу та потенціалу підприємства. Показники оцінки інтелектуального потенціалу підприємства.
Тема 8. Система економічної безпеки підприємства	Поняття та основні елементи системи економічної безпеки підприємства. Організація системи безпеки підприємства. Завдання, що вирішуються системою гарантування безпеки. Політика безпеки підприємства: поняття, цілі та складові. Програма гарантування безпеки підприємства. Особливості стратегічного

	управління в сфері безпеки. Тактика гарантування безпеки. Засоби гарантування безпеки. Механізм реалізації безпеки. Функції системи безпеки.
Тема 9. Економічне шпигунство	Економічна розвідка як фактор у конкурентній боротьбі. Класифікація економічної розвідки. Принципи економічної розвідки. Організація та ефективність економічної розвідки. Схема організації економічної розвідки у великих корпораціях. Організація розвідки в середніх фірмах. Особливості організації розвідки малими підприємствами. Методи шпигунства (методи збирання інформації).
Тема 10. Рейдерство в Україні	Рейдерство як фактор формування нових підходів до організації безпеки підприємств. Типізація рейдерства та методи боротьби з ним. Протидія рейдерству як запорука розвитку вітчизняної економіки. Методи захисту від корпоративного рейдерства.
Тема 11. Фінансова безпека підприємства	Сутність фінансової безпеки підприємства. Структура фінансової безпеки держави. Внутрішні та зовнішні загрози фінансовій безпеці. Ключові напрямки розвитку системи фінансової безпеки суб'єктів підприємництва. Прогнозування ймовірності банкрутства підприємства за допомогою п'ятифакторної моделі Альтмана. Чотирифакторна модель прогнозу ризику банкрутства (модель R).
Тема 12. Фінансова безпека банків	Роль і місце фінансової безпеки банків у системі забезпечення фінансової безпеки держави. Види банківської безпеки. Структура фінансової безпеки. Оцінка сучасного стану банківської системи України в контексті рівня її безпеки. Переваги і недоліки наявності іноземних банків в Україні. Індикатори стану банківської системи. Основні інструменти забезпечення фінансової безпеки банків.
Політика дисципліни	
Політика відвідування	Регулярне відвідування всіх видів занять, своєчасність виконання самостійної роботи. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, офіційне працевлаштування) навчання зорганізується в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.
Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.

Академічна доброчесність	У випадку недотримання політики академічної доброчесності (плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво) передбачено повторне проходження оцінювання.
---------------------------------	--

Система оцінювання

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення практичних, семінарських та інших видів занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту отримати атестацію з предмету – 60 балів); підсумковий/ семестровий контроль, проводиться у формі заліку, відповідно до графіку навчального процесу. Підсумкова оцінка виставляється як загальна сума балів, набраних за результатами поточного контролю.

Накопичування рейтингових балів з навчальної дисципліни

Види навчальної роботи	Мах кількість балів
Експрес-опитування (11 тем)	44
Модульна контрольна робота (2 к.р.)	20
Тестування (3 теми)	6
Розрахункова робота	20
Презентація	10
Разом	100

Шкала оцінювання

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	Бездоганна підготовка в широкому контексті
B	80-89	Повні знання, міцні вміння
C	70-79	Хороші знання та вміння
D	65-69	Задовільні знання, стереотипні вміння
E	60-64	Виконання мінімальних вимог діяльності в стандартних умовах
FX	35-59	Слабкі знання, відсутність умінь
F	1-34	Необхідний повторний курс

Список рекомендованих джерел

Основна література

1. Ареф'єва О. В. Планування економічної безпеки підприємств / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко. – К. : видавництво Європейського ун-ту, 2018. – 169 с.
2. Васильців Т. Г. Економічна безпека суб'єктів підприємництва: підручник / Варналій З.С., Васильців Т.Г., Лупак Р.Л. та ін. – Чернівці: Технодрук, 2020. – 458 с.
3. Економічна безпека : Навчальний посібник / за заг. ред. З. С. Варналія.

– К. : Знання, 2018. – 647 с.

4. Живко З. Б. Методологія управління економічною безпекою підприємства : Монографія / З. Б. Живко. 9 – Львів: Ліга-Прес, 2018. – 474 с.

5. Іванюта Т. М. Економічна безпека підприємства : Навчальний посібник / Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський. – К. : Центр учбової літератури, 2019. – 256 с. 6. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : моногр. / за ред. Валерія Михайловича Геєця. – Х. : Інжек, 2016. – 240 с.

6. Ganna Blakuya and Tetiana Ganushchak (2018). Enterprise financial security as a component of the economic security of the state. *Investment Management and Financial Innovations*, 15(2), 248-256.

7. Book review: Charles J. Whalen (ed.), *Financial Instability and Economic Security after the Great Recession* (Edward Elgar, Cheltenham, UK and Northampton, MA, USA 2019) 240 pp.

Додаткова література

1. Васильців Т. Г. Стратегічні пріоритети конвергенції соціальної безпеки України та ЄС / Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: зб. наук. пр. – 2018. – Вип. 5 (133). – С. 14-19.

2. Гуменюк А. М. Стан та напрями реалізації державної структурної політики імпортозаміщення в Україні [Електронний ресурс] / А. М. Гуменюк, Р. Л. Лупак, С. А. Рудик // Глобальні та національні проблеми економіки : електрон. наук. фахове вид. – 2016. – Вип. Режим доступу : http://globalnational.in.ua/archive/6-2015/06_2016.pdf.

3. Заярна Н. М. Реалії інтеграції економіки України у європейський економічний простір / Н. М. Заярна, Р. Л. Лупак, В. В. Голубка // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. – 2018. – Вип. 56. – С. 33-38.

4. Козик В. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / В. В. Козик, Л. А. Панкова, Н. Б. Даниленко. – К. : Знання, 2012. – 406 с.

5. Макуха С. М. Україна в міжнародних економічних відносинах в умовах глобалізації : монографія / С. М. Макуха. – Харків : Легас, 2018. – 352с.

6. Механізми та функціонально-структурні інструменти забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в умовах сучасних загроз економічної безпеки : монографія / за ред. Васильціва Т. Г., Лупака Р. Л. – Львів : ННВК "АТБ", 2019. – 552 с.

7. Назаренко О. А. Міжнародні договори в системі джерел конституційного права України : монографія / О. А. Назаренко. – К. : КНЕУ, 2017. – 175 с.

8. Стратегія та засоби конвергенції системи соціальної безпеки України та ЄС у процесі євроінтеграції : монографія / за ред. Васильціва Т. Г., Лупака Р. Л. – Львів : ННВК "АТБ", 2018. – 303 с.

9. Циганкова Т. М. Міжнародна торгівля : навч. посіб. / Т. М. Циганкова, Л. П. Петрашко, Т. В. Кальченко. – К. : КНЕУ, 2011. – 488 с.

10. Vasylytsiv T. Assessment of the level of penetration of import dependence in the context of the import substitution policy in Ukraine / T. Vasylytsiv, R. Lupak,

Y. Osadchuk // *Економічний часопис-XXI*. – 2017. – № 167 (9-10). – С. 13–17.
11. Vasylytsiv T. Justification of strategic priorities of state structural policy of import substitution in Ukraine / T. Vasylytsiv, R. Lupak // *Актуальні проблеми економіки*. –

Нормативно-правові документи

1. Бюджетний кодекс України: Кодекс від 08.07. 2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Господарський кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page>
3. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13>
4. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17/page>
5. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>
6. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>
7. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14 жовтня 2014 року N 1702-VII/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>
8. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні : Постанова КМУ від 2 лютого 2011 р. N 389. URL: <http://mjk.lutsk.ua/folder/view/KabMin>
9. Про схвалення Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2012 р. № 569-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-%D1%80>
10. Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=3480-15>
11. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: Наказ Міністерство економіки України від 19.01.2006 № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06/sp:wide>

Інформаційні ресурси

1. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dstszi.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: <http://www.sdfm.gov.ua>
3. Служба безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sbu.gov.ua>
4. Служба економічної безпеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sebweb.at.ua>
5. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
6. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua>